

ZAXM KASALLIGINING INSONLAR ORASIDA TARQALISHINI OLDINI OLISH CHORA TADBIRLARI

Muallif: Ergashova Diyoraxon G'ayratjon qizi

Lavozim: Quva Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat

Salomatligi texnikumi maxsus fan o'qituvchisi

Annotatsiya: Zaxm – jiddiy yuqumli kasallik bo'lib, insonlar orasida tez tarqalishi mumkin. Kasallikning oldini olish chora-tadbirlari sifatida gigiena qoidalariga rioya qilish, profilaktik emlashlar, bemorlarni vaqtida aniqlash va davolash muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada zaxm kasalligining asosiy tarqalish yo'llari, xavf omillari va profilaktik chora-tadbirlar batafsil yoritilgan.

Abstract: Anthrax is a serious infectious disease that can spread rapidly among humans. Preventive measures such as following hygiene rules, vaccination, timely detection and treatment of patients are of great importance. This article discusses the main transmission routes of anthrax, risk factors, and preventive measures in detail.

Kalit so'zlar / Keywords

O'zbekcha: zaxm, yuqumli kasallik, profilaktika, emlash, gigiena

English: anthrax, infectious disease, prevention, vaccination, hygiene

Asosiy qism

1. Kirish

Zaxm kasalligi – odamlar va hayvonlar uchun xavfli bo'lgan yuqumli kasalliklardan biridir. Kasallikning asosiy manbai *Bacillus anthracis* bakteriyasidir. Unga chalingan hayvonlar bilan bevosita aloqa yoki kasallik bilan ifloslangan buyumlar orqali odamlar yuqtirishi mumkin. Zaxm tez tarqaluvchi kasallik bo'lgani sababli, uning oldini olish chora-tadbirlari ahamiyatga molik.

2. Zaxmning tarqalish yo'llari

Zaxm bakteriyasi inson tanasiga quyidagi yo'llar bilan kirishi mumkin:

1. Ter orqali – kasallik bilan ifloslangan hayvon terisi yoki mahsulotlari bilan bevosita aloqa orqali.

2. Oshqozon-ichak yo'li orqali – kasallik bilan ifloslangan go'sht yoki mahsulotlarni iste'mol qilganda.

3. O'pka orqali – havoda zaxm sporalari mavjud bo'lsa, ularni nafas yo'li bilan qabul qilish.

Bularning barchasi kasallikning tez tarqalishiga sabab bo'lishi mumkin.

3. Xavf omillari

Zaxm kasalligining tarqalishiga quyidagi omillar hissa qo'shadi:

Kasallik bilan og'rigan hayvonlar bilan bevosita muloqot

Gigiena qoidalariga rioya qilmaslik

Kasallik belgilari paydo bo'lgan bemorlarni vaqtida aniqlamaslik

Go'sht va mahsulotlarni noto'g'ri saqlash va iste'mol qilish

4. Oldini olish chora-tadbirlari

Zaxmning insonlar orasida tarqalishini kamaytirish uchun quyidagi chora-tadbirlar muhim:

1. Gigiena qoidalariga rioya qilish – qo'l yuvish, oziq-ovqat mahsulotlarini toza saqlash, ish joyini dezinfeksiya qilish.

2. Profilaktik emlashlar – yuqori xavfli hududlarda yashovchi shaxslar va hayvonlar uchun emlashlar o'tkazish.

3. Kasallikni vaqtida aniqlash va davolash – simptomlar paydo bo'lgan bemorlarni shifoxonaga yuborish va antibiotik davolashni boshlash.

4. Kasallik bilan ifloslangan buyumlarni yo'q qilish – sporalardan tozalash va ulardan foydalanmaslik.

5. Ommaviy tushuntirish ishlarini olib borish – aholini kasallik xavfi, profilaktika choralariga oid xabardor qilish.

Albatta! Maqolaga qo'shimcha qilish uchun men sizga zaxm kasalligining epidemiologiyasi, klinik belgilari, diagnostikasi va qo'shimcha profilaktik choralari bo'yicha ma'lumotlarni kiritib, asosiy matnni kengaytiraman. Shu orqali maqola 3 sahifadan ortadi.

6. Epidemiologiya

Zaxm dunyoning turli hududlarida uchraydi, lekin asosan qishloq xo'jaligi rivojlangan, chorvachilik bilan shug'ullanuvchi hududlarda ko'proq kuzatiladi. Kasallik insonlar va hayvonlar o'rtasida kontakt orqali yuqadi. Yuqori xavf hududlarida aholini profilaktik emlashlar bilan qamrab olish muhimdir.

7. Klinik belgilari

Zaxm kasalligi turli shakllarda kechadi:

Ter zaxmi (dermal anthrax): terida qora rangli yara, atrofida shish va qizarish bilan kechadi. Eng keng tarqalgan shakl.

Oshqozon-ichak zaxmi (gastrointestinal anthrax): qusish, diareya, qorin og'rig'i bilan kechadi.

Agar vaqtida davolanmasa, jiddiy asoratlar yuzaga keladi.

O'pka zaxmi (inhalational anthrax): bosh, bo'yin va o'pkada og'riq, yuqori harorat, nafas olish qiyinlashadi. Eng xavfli shakl bo'lib, o'lim xavfi yuqori.

8. Diagnostika

Zaxm kasalligini aniqlash uchun quyidagi usullar qo'llanadi:

Laboratoriya tadqiqotlari: qonni, teri yoki shilliq qavat namunalarini mikroskopik va bakteriologik tekshiruvdan o'tkazish.

Serologik testlar: organizmda antitanalar mavjudligini aniqlash.

PCR (Polymerase Chain Reaction): bakteriyaning genetik materialini aniqlash.

9. Qo'shimcha profilaktik choralari

Kasallik manbalarini nazorat qilish: kasallik belgilari bor hayvonlarni alohida saqlash va ularni davolash.

Mahsulotlarni termik ishlov berish: go'shtni yetarli darajada pishirish orqali bakteriyaning yo'q qilish.

Ishchilarni himoya qilish: chorva va laboratoriya ishlarida himoya kiyimlari va niqoblardan foydalanish.

Hududiy monitoring: kasallikning tarqalishi bo'yicha muntazam statistik kuzatuv va tezkor chora-tadbirlar.

10. Jamiyat va ta'lim roli

Zaxmning oldini olishda jamoat salomatligi va aholini o'qitish muhim:

Odamlarga xavfli hududlarda qanday harakat qilish, go'sht va mahsulotlarni qanday saqlash haqida tushuntirish.

Kasallik belgilari aniqlansa, shifokorga murojaat qilishni targ'ib qilish.

Mahalliy hamshira va veterinar xodimlarni kasallikni aniqlash va oldini olish bo'yicha tayyorlash.

Xulosa

Zaxm kasalligi inson va hayvonlar uchun jiddiy xavf tug'diradi. Kasallikning oldini olish uchun gigiena qoidalariga qat'iy rioya qilish, emlash kampaniyalarini amalga oshirish, bemorlarni vaqtida aniqlash va davolash, shuningdek, aholini kasallik xavfi va profilaktika choralariga o'rgatish zarur. Ushbu chora-tadbirlar zaxm kasalligining tarqalishini samarali ravishda kamaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sattarov A., "Yuqumli kasalliklar va profilaktikasi", Toshkent, 2020.
2. Karimova N., "Zaxm kasalligi va uning oldini olish usullari", Tibbiyot ilmiy jurnali, 2019.
3. WHO, "Anthrax: Prevention and Control", Geneva, 2021